

2. Берт Хозелиц. Предпринимательство и капитальное Формирование во Франции и Великобритании с 1700, в капитальном Формировании и Экономическом росте. Принстон, Нью-Джерси: Национальное Бюро для Исследования Есопоітс. 1956. С. 291-338.
3. Асаул А.Н., Войнаренко М.П., Ерофеев П.Ю. Организация предпринимательской деятельности. СПб.: «Гуманистика», 2004. 448 с.
4. Бусыгин А.В. Предпринимательство. М.: Издательство: Бусыгин, 2003. 614 с.
5. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть), принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 года (с изменениями и дополнениями по состоянию на 15.07.2013 г.). URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=1006061
6. О частном предпринимательстве: Закон Республики Казахстан от 31 января 2006 года № 124-III (с изменениями и дополнениями по состоянию на 06.01.2013 г.). URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30044096
7. Программа развития города Темиртау на 2016-2020 годы URL: temirtau-akimat.gov.kz/ru/gu, свободный
8. Рубенкова Н.Б. Проблемы снижения административных барьеров в развитии предпринимательства в Казахстане. *Вестник Казахского университета экономики, финансов и международной торговли*. 2015. Выпуск 1. С. 44-49.

Ткаченко М.І., кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бізнесу і права,

Вінницький інститут Університету «Україна»

Євась Т.В., старший викладач
кафедри бізнесу і права,

Вінницький інститут Університету «Україна»

Афоніна А.О., магістрант 2-го року підготовки
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Вінницький інститут Університету «Україна»

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

EVALUATION OF ECONOMIC EFFICIENCY OF ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

Анотація. У статті висвітлено сутність економічної ефективності діяльності підприємства. Визначено призначення формування та основних критеріїв системи показників оцінки ефективності діяльності. Розглянуто систему та групи показників оцінки економічної ефективності діяльності сучасного підприємства.

Ключові слова: ефективність, результативність, економічна ефективність, ефективність діяльності, система показників, результати, витрати, прибуток, рентабельність.

Abstract. The article reflects the essence of economic efficiency of activity of the enterprise is investigated. The purpose of formation and the main criteria of the system of indicators for assessing the effectiveness of activities are determined. The system and groups of indicators for assessing the economic efficiency of a modern enterprise are considered.

Key words: efficiency, effectiveness, economic efficiency, efficiency of activity, system of indicators, results, expenses, profit, profitability.

Постановка проблеми. На сьогодні поняття «економічна ефективність діяльності» є однією з важливих характеристик доходності та результативності управління підприємством, що сприяє його подальшому функціонуванню та розвитку. В сучасних умовах високого рівня невизначеності, конкуренції, наявності різного роду кризових явищ, політичних та економічних проблем в країні та часто через неузгодженість рішень менеджерів всередині підприємства, адекватна оцінка та підвищення економічної ефективності діяльності підприємства є першочерговим напрямом вирішення зазначених проблем.

Для забезпечення успішного розвитку підприємства та збільшення його економічних вигод актуальним є здійснення постійного моніторингу за результатами діяльності. У цьому аспекті зростає роль оцінки як передумови формування висновків та розробки стратегічних програм підприємства. Результати оцінки виступають основою для виявлення чинників впливу на показники діяльності підприємства та прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти визначення і аналізу системи показників економічної ефективності діяльності підприємства посідають важливе місце в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: Беннет Р., Блейк Р., Бойчик І.М., Левченко Ю.Г., Орлов П.А., Покропивний С.Ф., Савицька О.М., Салабай В.О., Шекмар Н.А. та інші.

У роботах економістів запропоновано безліч концептуальних підходів до трактування сутності економічної ефективності діяльності підприємства та оцінки ефективності господарської діяльності, наведено методологічні аспекти діагностики ефективності діяльності підприємств в розрізі окремих напрямів. Водночас подальшої розробки вимагає методика оцінки економічної ефективності діяльності підприємства на основі системи показників, що дозволила б в розгорнутому вигляді визначити прибутковість підприємства; виявити нерентабельні й збиткові для нього напрями роботи; приймати чіткі та обґрунтовані управлінські рішення на підприємстві.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сутності економічної ефективності діяльності підприємства, а також призначення формування та основних критеріїв системи показників оцінки ефективності діяльності та розгляд головних груп показників оцінки економічної ефективності діяльності сучасного підприємства.

Виклад основного матеріалу. У смисловому плані ефективність пов'язується, по-перше, з результативністю роботи або дії, а по-друге, з економічністю, тобто мінімальним обсягом витрат для виконання цієї роботи або дії. Одна результативність не в змозі всебічно характеризувати ефективність, оскільки може бути досягнутий результат, але не кращий. Економічність також не характеризує ефективність, оскільки можуть бути мінімальні витрати при невисоких результатах. Тому під ефективністю розуміється рівень (ступінь) результативності роботи або дії у співставленні з зробленими витратами [2, с. 18-19].

Економічна ефективність – це термін, який використовується для оцінки результатів господарської діяльності підприємства в порівнянні із зусиллями, пов'язаними з відповідною діяльністю. Економічна ефективність є основним якісним фактором економічного зростання організації, оскільки забезпечує абсолютне зростання її результатів при тій же величині зусиль [4].

Ефективність, як міра отриманих підприємством результатів, віднесених до витрачених для їх отримання ресурсів, застосовується для різноманітних аналітичних оцінок та обґрунтування господарських рішень, то з огляду на це, можуть бути виділені окремі види ефективності для певних практичних потреб діяльності підприємства, а саме:

1. Ефективність господарської діяльності підприємства визначається отриманими результатами які відображають досягнення цілей розвитку конкурентним успіхом на ринку представленим у вигляді обсягу реалізованої продукції або ефекту і співвіднесеним з величиною сукупних, застосованих і спожитих ресурсів.

2. Ефективність використання окремих видів ресурсів характеризується співвідношенням обсягу випуску продукції або прибутку від господарсько-фінансової діяльності з відповідною величиною ресурсів.

3. Ефективність виробництва товарів полягає у використанні мінімальної кількості ресурсів для виробництва даного обсягу товарів і надання послуг і в зниженні витрат на одиницю продукції.

Основними завданнями аналізу економічної ефективності є: оцінка господарської ситуації; виявлення факторів і причин досягнутого стану; підготовка та обґрунтування прийнятих управлінських рішень; виявлення та мобілізація резервів підвищення ефективності господарської діяльності [2, с. 20].

Формування системи показників ефективності господарської діяльності підприємства має:

- створювати передумови для виявлення резервів росту ефективності;
- відображати витрати всіх видів ресурсів, що споживаються на підприємстві;
- стимулювати використання всіх резервів, наявних на підприємстві;
- виконувати критеріальну функцію.

Прийнято виділяти три основні системи критеріальних показників ефективності господарської діяльності:

1) система, заснована на остаточних результатах господарської діяльності підприємства, яка містить показники: прибуток до оподаткування, оподатковуваний, чистий прибуток, собівартість, рівень рентабельності, виручка від реалізації, обсяг виробництва, якість продукції, термін окупності інвестицій, рентабельність інвестицій та ін.;

2) система, заснована на результативності, якості та складності трудової діяльності, яка містить показники: продуктивність праці, темпи зростання продуктивності і заробітної плати, частка фонду оплати праці в собівартості продукції, втрати робочого часу, частка браку, фондоозброєність праці, трудомісткість продукції, коефіцієнти складності праці, чисельність персоналу та ін.;

3) система, заснована на формах і методах роботи з персоналом, яка охоплює показники: плинність кадрів, рівень кваліфікації персоналу, рівень трудової дисципліни, професійно-кваліфікаційна структура, співвідношення виробничого та адміністративно-управлінського персоналу, соціальна структура персоналу, рівномірність його завантаження, витрати на одного працівника, витрати на управління, соціально-психологічний клімат у колективі, привабливість праці тощо [3].

У табл. 1 наведено головні групи показників оцінки економічної ефективності діяльності сучасного підприємства.

Система показників оцінки економічної ефективності діяльності підприємства*

Група показників	Назва показників
1 група: показники ефективності використання основних засобів	- фондовіддача - фондомісткість - рентабельність основних засобів - коефіцієнт інтенсивного використання обладнання - коефіцієнт змінності обладнання
2 група: показники ефективності використання оборотних фондів	- коефіцієнт оборотності - коефіцієнт завантаження - тривалість обороту - рентабельність оборотних коштів
3 група: показники ефективності використання праці	- продуктивність праці - трудомісткість продукції - фондоозброєність - зарплатомісткість продукції
4 група: показники ефективності окремих видів діяльності	- коефіцієнт ефективності капітальних вкладень - термін окупності капітальних вкладень - зведені витрати
5 група: узагальнюючі показники ефективності господарської діяльності підприємства	- норма прибутковості - рентабельність продукції - рентабельність активів - рентабельність власного капіталу - рентабельність одного виду продукції - рентабельність продажу - рентабельність операційної діяльності - рентабельність звичайної діяльності - рентабельність господарської діяльності - коефіцієнт ефективності застосовуваних ресурсів

* Джерело: складено авторами на основі [3].

Отже, економічна ефективність відображає: ступінь використання матеріальних, фінансових, трудових, природних та інших ресурсів; виробництво продукції відповідної вартості при найменших витратах; досягнення найбільшого обсягу виробництва з використанням ресурсів відповідної вартості; міру витрат на досягнення поставлених цілей [1, с. 41]. При цьому кількісне вираження рівня ефективності відображається через систему абсолютних та відносних показників діяльності.

Висновки. Таким чином, ефективність діяльності підприємства як економічна категорія відображає відповідність фактичного результату бажаному, іншими словами, це рівень досягнення цілей організації та її здатність до життєдіяльності в конкурентному середовищі. Для проведення оцінки економічної ефективності діяльності підприємства повинна використовуватись розгорнута система показників, що всебічно відображають стан і розвиток підприємства в сучасних умовах господарювання.

Список використаних джерел

1. Євась Т.В., Коломієць А.М. Методичні підходи до оцінки ефективності системи менеджменту підприємства. *Подільський науковий вісник*. 2019. Випуск №2(10). С. 39-45. URL : https://pnv.in.ua/images/Magazine/2_2019.pdf.
2. Євась Т.В., Олексюк А.А. Теоретичні аспекти аналізу економічної ефективності діяльності підприємства. *Подільський науковий вісник*. 2017. Випуск №1. С. 18-21. URL : http://www.pnv.in.ua/images/Magazine/1_2017.pdf#page=17.

3. Левченко Ю.Г., Шекмар Н.А. Методичні підходи до визначення ефективності господарської діяльності підприємства. *Науковий вісник ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2011. Випуск №32. С. 130-136. URL : <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2022/1/APPROACHES%20TO%20THE%20DEFINITION.pdf>.

4. Савицька О.М., Салабай В.О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7126>.

5. Швед В.В., Скалацький С.А. Соціально-економічна ефективність культури та етики. *Кримський економічний вісник*. №5. 2013. С. 297-299

6. Швед В., Свиридчук Я. Теоретико – методичні засади визначення фінансової ефективності на підприємстві. Матеріали VII Міжнародної науково - практичної інтернет - конференції.: Наука і життя: сучасні тенденції, інтеграція у світову наукову думку. 2011. С. 83-85